

Colchicum (Zimowit)

rodzina Colchicaceae DC.

Zimowit występuje naturalnie na terenach o klimacie oceanicznym (od nizin po tereny górzyste). Najbardziej popularne są dwa gatunki: *Colchicum speciosum* – zimowit okazały, *Colchicum autumnale* – zimowit jesienny. **W Polsce w naturze można spotkać zimowita jesiennego, który jest objęty ścisłą ochroną prawną**, na pogórzu i w górach oraz na północnym wschodzie kraju. Często bywa mylony z krokusami jesiennymi, ale jest zasadnicza różnica pomiędzy tymi dwoma gatunkami - zimowit posiada sześć prostych pręcików, a krokusy trzy, często fantazyjnie rozbudowane i jaskrawo ubarwione.

Jest to roślina bulwiasta, kwitnąca jesienią, stąd też wzięta się polska nazwa rośliny - zimowit - powitanie zimy. Łacińska nazwa jest związana z mitologią. Zgodnie z legendą zimowit powstał z kropel magicznego napoju Medei, które spadły na łąki u stóp Kaukazu, gdzie przemieniły się w liliowe kwiaty. Nawiązuje do mitycznej Kolchidy, która w starożytności uważana była za ojczyznę trucizn.

Roślina tworzy podziemne bulwy, z których jesienią wyrasta pęczek białych korzeni, a na jej podstawie tworzy się bruzda, w której powstają dwie – trzy młode bulwy potomne. Stara bulwa następnie stopniowo zamiera do lata następnego roku. Bulwa z zewnątrz okryta jest dwoma zaschniętymi pochwami liściowymi, pod którymi znajdują się 3–4 zawiązki liści, rozwijające się wczesną wiosną. Pęd jest silnie zredukowany, zaledwie wychodzi ponad ziemię. Liście są żywo zielone, lancetowate, (30 cm długie i 2-4 cm szerokie), tępo zakończone. Ich liczba waha się od 3 do 8 (zależnie od wielkości bulwy). Zimowit kwitnie od sierpnia do września. Kwiaty niezbyt wielkie, lejkowate, różowo-liliowe, lila, rzadko białe. Są obupłciowe z pojedynczym okwiatem, o cienkiej, długiej rurce, której koniec a także załężnie ukryte są w bulwie. Rurka jest wewnątrz owłosiona. Kwiat posiada sześć lejkowato odgiętych działek kielicha, sześć pręcików (3 krótkie, 3 długie), oraz słupek z trzema szyjkami i znamionami. Zimowity są zapylane są przez pszczoły, muchy i trzmiele. Owocem jest podłużnie jajowata i otoczona liśćmi torebka (długości 3-4 cm). Nasiona dojrzewają w zimie pod ziemią i dopiero wiosną razem z liśćmi torebka wyrasta nad powierzchnię. Pęka wzdłuż przegród i zawiera ciemnobrunatne, kuliste, delikatnie pomarszczone nasiona.

Stanowisko słoneczne lub półcieniste, choć radzi sobie także w cieniu. Podłoże powinno być żyzne, z dużą zawartością próchnicy, zasobne w składniki mineralne, świeże, wilgotne, gliniasto-ilaste (gliniasto-piaszczyste) o odczynie lekko kwaśnym do obojętnego). Nie należy dopuszczać do przeschnięcia

Colchicum (Zimowit)

rodzina Colchicaceae DC.

gleby, szczególnie wiosną należy je podlewać. Lubi wilgotne łąki, widne lasy mieszane i rzadkie zarośla. Bulwy mogą być w jednym miejscu pozostawione na lata, rozrastają się wtedy w spore atrakcyjne kępy. Uprawiany, jako roślina ozdobna na rabatach, w ogródkach skalnych, może być uprawiany w postaci kęp na trawnikach. Wyhodowano odmiany uprawne, wśród których występują rośliny o kwiatach białych, purpurowych, a także pojedynczych i pełnych. Jest także rośliną leczniczą, bardzo silnie jest trującą dla ludzi, bydła i koni - w lecznictwie ludowym był przedmiotem zabobonów. Był uważany za roślinę magiczną - bulwy noszone w kieszeni miały chronić od bólu. Kolchicina oraz inne alkaloidy nie szkodzą owcom i kozom, ale ich mleko staje się trujące. Surowcem zielarskim są nasiona, rzadziej bulwy. Wykorzystuje się je przy dolegliwościach mięśni, chorobach stawów, pochodzenia reumatycznego oraz o charakterze padaczkowym. Stosowany jest także przy leczeniu niektórych nowotworów. W Szwajcarii zimowit używany był do barwienia pisanek wielkanocnych. Odmiany i mieszańce zimowita mnoży się przez podział kęp oraz bulw. Można rozmnażać je także przez siew nasion.